

Det Kongelige nærings- og handelsdepartement
Postboks 8014 Dep
0030 OSLO

Fakultetsdirektør
Erik Lund
Telefon +47 73 59 45 09
E-post erik.lund@ivt.ntnu.no

Vår dato:
27.08.2003

Vår ref.:
03/881/008

Deres dato:
26.05.2003

Deres ref.:
200302779-3/TRW

FORSLAG TIL NY MINERALLOV. HØRINGSUTTALELSE

Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi er bedt om å avgi en høringsuttalelse vedrørende forslaget til ny minerallov på vegne av NTNU. Uttalelsen er utarbeidet ved Institutt for geologi og bergteknikk, som det mest sentrale fagmiljøet i sammenhengen, og oversendes herved.

Hilsen

Erik Lund
Fakultetsdirektør

Vedlegg

Kopi: Hovedarkivet, NTNU

IVT-fakultetet
Høgskoleringen 6
Gløshaugen

03/881 - 3/008

Saksbehandler
Terje Malvik
Telefon: +47 73594839
E-post: Terje.Malvik@geo.ntnu.no

Vår dato:
28.08.2003

Vår ref.:
03/008/tm

Deres dato:
30.06.2003

Deres ref.:
03/881/008

FORSLAG TIL NY MINERALLOV- HØRINGSUTTALELSE

NTNU vil innledningsvis slå fast at forslaget til ny minerallov generelt gir et meget positivt inntrykk hvor Departementet bl.a. gir klart uttrykk for betydningen av norsk mineralproduksjon både nå og i fremtiden. Spesielt pekes det på hvordan loven kan bidra til å utnytte mineralnæringens potensial ytterligere, med de positive virkninger dette kan få for næringsutvikling og sysselsetting.

Norge er i dag en betydelig produsent av ikke-metalliske mineralske råstoffer. Med det store potensialet vår berggrunn også gir for verdiskapning i framtida, kan det forventes at vi vil bli en stadig viktigere leverandør av slike råstoffer spesielt til Europa. Ikke minst i denne sammenheng er en oppgradering og modernisering av lovverket viktig.

Departementet forslår innledningsvis å endre språkbruken slik at de tradisjonelle uttrykkene skjerpning, muting og utmål som er brukt for å beskrive ulike stadier frem mot utvinning av mutbare mineraler, erstattes av begrepene leting, undersøkelsesrett og utvinningsrett. NTNU har ingen motforstillinger til dette forslaget.

EU er svært opptatt av å sikre forsyningen av mineralske råstoffer til sin sekundærindustri, både ved optimal forvaltning av egne ressurser og ved import fra pålitelige leverandører. Det er beregnet at sekundærindustrien i Europa sysselsetter over 4 millioner mennesker, og at den årlig produserer varer for 700 milliarder €. De nåværende medlemsstatene blir imidlertid mer og mer avhengig av import, og dette gir seg utslag bl.a. i den utviklingen vi nå kan se med økende utenlandske eierinteresser i norske mineralbedrifter. Dette er en strategi som gir produsenter og leverandører av mineralske råstoffer i EU en bedre kontroll med hele verdikjeden fra forekomst til salgbart produkt.

NTNU ser det derfor som meget positivt at Departementet flere steder i kommentarene til lovutkastet peker på betydningen av kompetanse og forskning innenfor mineralnæringen. Uten en nasjonal aktivitet på området med utdanning, kompetanseoppbygging og forskning, vil forvaltningen av våre mineralressurser i større grad bli styrt av interessene til utenlandske eiere. Dette vil på sikt komme til å skade overordnede nasjonale interesser, og vil etter hvert gjøre at Norge kan få problemer med en samfunnsmessig forsvarlig forvaltning av våre ikke fornybare naturressurser.

Det er ut fra den samme tankegangen også positivt at lovutkastet formulerer krav om såkalt aktørgodkjenning for utvinning av mineralforekomster (§ 44). Det stilles også krav til at driften skal skje på en bergmessig forsvarlig måte (§ 43). NTNU mener imidlertid at en på grunn av den spesielle sikkerhetsrisikoen og de spesielle faglige kvalifikasjonene som er knyttet til underjordsdrift i mineralproduksjon, og krav til bærekraftig ressursutnyttelse, bør loven i § 47 pålegge Bergvesenet fortløpende å vurdere den samlede kompetansen hos aktører som driver underjordsdrift.

Det er imidlertid ikke formulert bestemte kriterier om nødvendig kompetanse for aktørgodkjenning. Dette vil bli vurdert av Direktoratet (Bergvesenet), sannsynligvis ut fra situasjonen rundt den enkelte bedrift. Her vil NTNU peke på at i for eksempel de engelsktalende landene stilles det ofte krav til formalkompetanse for å kunne ha driftsansvar i en underjordsgruve eller et dagbrudd. I disse landene trenger ikke slik formalkompetanse nødvendigvis å opparbeides gjennom vanlig skolegang og studier, men kan utvikles gjennom praksis og etterutdanning. Forutsatt at det settes tilstrekkelige faglige krav ser NTNU positivt også på denne muligheten for å oppnå aktørgodkjenning.

Aktørgodkjenning kan også få positiv betydning ut over kravet om bergmessig forsvarlig drift som bl.a. skal dokumenteres gjennom utarbeidelse av driftsplaner som skal godkjennes av Direktoratet. Gode driftsplaner som er presentert på en forståelig måte, vil også være et godt hjelpemiddel til dialog mellom bedriften og eksterne interessenter som naboer, lokale myndigheter, miljøorganisasjoner og andre. Slik dialog vil bli stadig viktigere, og er en forutsetning for at mineralbransjen skal kunne bygge opp respekt og aksept i samfunnet både lokalt og nasjonalt.

Når det gjelder enkelte andre paragrafer i lovutkastet, vil NTNU fremme følgende synspunkter:

§ 6 Fri leterett.

I utgangspunktet er fri leterett et meget positivt element i lovutkastet, men slik som utkastet er formulert, vil det også åpne for mer eller mindre profesjonelle mineralsamlere til å kunne forsyne seg fritt. Dette er et problem da slike samlere selvsagt er mest interessert i sjeldne mineraler, eller mineraler med et vakkert utseende som for eksempel fine krystaller av kvarts, feltspat osv.

Den frie leteretten bør derfor søkes begrenset til leting etter forekomster som kan ha et potensial for industriutvikling og verdiskapning.

I utkastet synes folkemalmleteren helt glemt, alt er lagt opp til en form for stordrift. Det burde vært presisert i lovtaksten eller i forklaringen hvordan enkeltpersonen skal forholde seg for å oppnå prioritet. Det bør også være et definert minimums undersøkelsesområde hvor gebyr og arbeidsplikt blir liggende på et for privatpersoner overkommelig nivå. Malmleting utført av enkeltpersoner har ført til de fleste malminn frem til i dag og den vil fortsatt være ønskelig som et supplement til mer industriell malmleting.

§ 28 Utvinningsområdet.

I annet avsnitt står det: Utvinningsområdet kan ikke være større enn 10 km².

Dersom det ikke er adgang til å få tildelt flere utvinningsområder ved siden av hverandre, kan dette føre til plassproblemer for forekomster som for eksempel store kalksteinsforekomster og malmdagbrudd som Titania og Rana Grubers tidligere dagbrudd. Det antas her at også produksjonsanlegg og gråbergdeponering fra slike dagbrudd skal plasseres innenfor utvinningsområdet.

§ 45 Unntak fra kravet om aktørgodkjenning.

Her har gjort unntak for uttak som er mindre enn 25 000 m³. Unntaket gjelder imidlertid ikke for naturstein.

NTNU vil her foreslå at unntak også gjøres for mutbare mineraler da disse ofte inneholder komponenter som kan føre til betydelige miljøproblemer med for eksempel utløsning av tungmetaller og sur avrenning fra kisholdige malmer. Disse problemene vil være uavhengig av uttakets størrelse.

§ 51 Sikringsplikt.

Her stilles krav til at både undersøker og utvinner skal iverksette sikringstiltak for hele utvinningsområdet slik at arbeider etter loven ikke medfører fare for mennesker og husdyr. Det er uklart om det her egentlig menes rettighetsområdet

Videre sies det at dette ansvaret også gjelder i forhold til tidligere arbeider som er foretatt av andre. Tilsvarende sikringsansvar gjelder for gruveåpninger, tipper og utlagte masser utenfor rettighetsområdet (men) med tilknytning til området.

NTNU vil her peke på at et slikt krav vil kunne bli svært kostbart for en rettighetshaver, og dette kan få svært negative konsekvenser for lete- og undersøkelsesaktivitetene. Slike aktiviteter er beheftet med meget stor usikkerhet, og sjansene for å påvise en drivverdig forekomst er liten.

Kravet kan derfor føre til at leting ikke prioriteres i nærheten av tidligere kjente produksjonssteder, og erfaring viser at sjansene for nye funn i slike områder er større enn gjennomsnittet.

Vi vil derfor foreslå at sikringsplikten for undersøker begrenses til de aktiviteter vedkommende selv har gjennomført.

Dersom man opprettholder kravet om "utvidet ansvar" for utvinner, kan dette gi et bidrag til å rette opp gamle "synder" fra en tid der samfunnet ikke la samme vekt på sikkerhet og miljø som i dag. Dette vil være positivt sett fra samfunnets side, og kan også bidra til å styrke industriens forhold til allmennheten, men samtidig kan kravet medføre så store kostnader at et prosjekt ikke lenger er tilstrekkelig økonomisk interessant for en potensiell utvinner.

§ 53 Opprydningsplikt.

Som det fremgår av diskusjonen i forarbeidene er dette et vanskelig område og konklusjonen på diskusjonen er uklar. Ordninger med garantier etc. vil neppe dekke verstingene og falle de øvrige aktørene kostbar. Fortløpende opprydning som er nevnt er en god tanke, men vanskelig gjennomførbar i praksis. Skattefri avsetning av deler av overskudd til et opprydningsfond blir avskrevet som urealistisk. Burde ikke kompleksiteten av denne oppgaven nettopp være en grunn til at næringen her får en spesialbehandling? Opprydningen er egentlig en driftsutgift skutt inn i femtiden.

Kapitel 11 i forarbeidene
Årsavgift til grunneieren

Her er spesielt mutbare mineraler nevnt, men samme problemstilling gjelder også generelt. På hvilket trinn i en brytnings/opprednings/foredlingsprosess skal verdifastsettelsen finne sted.

Kalkstein kan være et godt eksempel. Fra brudd betales steinen med under 100 kr tonnet. Etter oppredning /foredling kan prisen komme over 600 kr. Hvilken verdi skal velges for avgiften? Prisøkningen ved foredling skyldes stort sett høy innsats av kompetanse, kapital og energi og delvis arbeidskraft. Etter vår mening bør derfor en omforent verdi av malmen i det den forlater brudd eller gruve til grunn for en årsavgift. I så fall anser vi ikke 1 % som urimelig.

Med vennlig hilsen

Terje Malvik
instituttstyrer